

Dr hab. Jarosław Horowski, prof. UMK
Instytut Nauk Pedagogicznych
Wydział Filozofii i Nauk Społecznych
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Toruń, 23 stycznia 2025 r.

**Recenzja dorobku naukowego i organizacyjnego dra Marcina Kafara
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika**

Droga edukacyjna i zawodowa Habilitanta

Dr Marcin Kafar uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie etnologii na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie pracy pt. *Ja Antropolog – Ja Człowiek. O pewnym wariancie antropologii zaangażowanej*. Stopień został nadany uchwałą Rady Wydziału z dnia 28 maja 2009 r. Od 1 października 2008 r. jest zatrudniony w Katedrze Badań Edukacyjnych na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego.

Dr Marcin Kafar spełnia wymaganie określone w art. 219 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) wobec osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego – posiada stopień doktora.

Ocena osiągnięcia naukowego, stanowiącego podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika

Swoją pracę, będącą podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, dr Marcin Kafar obejmuje tytułem: *Antropo-logiczna wizja pedagogiki: auto/biograficzne konteksty dialogowania ze sobą/innym*. Jest to interesujący dorobek, powstały pod wpływem pogłębionej refleksji nad pedagogiką jako dyscypliną naukową, przy okazji opisany w sposób błyskotliwy, niekonwencjonalny, świadczący o erudycji Habilitanta.

W swoim projekcie dr Marcin Kafar stawia tezę o specyficznym charakterze pedagogiki, która odnosi się do i jest tworzona przez człowieka, będącego „trans-formującym się” według logiki dialogu podmiotem (autoreferat, s. 3, 4). Źródeł tej specyfiki wiedzy pedagogicznej Autor upatruje w następujących aspektach tworzenia wiedzy pedagogicznej: 1) myśleniu samozwrotnym badacza; 2) idei „humanizacji” nauki, czyli upodmiotowienia twórczości naukowej; 3) czerpaniu wiedzy od siebie nawzajem przez różne dyscypliny

humanistyczne, rozwijające się na fundamencie antropologii; 4) odwoływaniu się naukowca do auto/biografii, w ramach której w trakcie badań podmiot „trans-formuje” siebie (s. 4 autoreferatu). Taka wizja pedagogiki formułowana jest na fundamencie badań, podejmowanych przez Autora i opisanych w 12 artykułach (autorskich i współautorskich), traktowanych łącznie jako jeden projekt, a opublikowanych na łamach polskich czasopism naukowych.

W ramach podsumowania tego projektu, opracowanego w autoreferacie, dr Marcin Kafar stwierdza najpierw, w jaki sposób pedagog (teoretyk) buduje swoją wiedzę, funkcjonując równocześnie w różnych obszarach dyscyplinowych (punkt 3: *Epistemologiczne warunki antro-po-logicznej wizji pedagogiki...*), a następnie wskazuje trzy wspólne rysy procesu budowania tej wiedzy przez poszczególnych teoretyków wychowania. Pierwszym, według Habilitanta, jest odwołanie do auto/biografii (Punkt 4: [...] – *auto/biografia jako zwornik przedmiotowy i metoda badania w antropologicznej wizji pedagogiki*). Trudno nie uznać słuszności tego stwierdzenia, biorąc pod uwagę znaczenie punktów orientacyjnych wyznaczanych przez doświadczenia auto/biograficzne nie tylko dla identyfikacji problemów badawczych, ale także i dla ich rozwiązywania. Drugi z rysów wynika z refleksywności badacza, odnoszącego się do auto/biografii (punkt 5 autoreferatu). Trzeci związany jest z dialogicznością myśli danego pedagoga (punkt 6 autoreferatu), czyli z jej rozwojem na tle ujęć wypracowywanych przez inne osoby.

Poszczególne teksty nie zostały poświęcone wyróżnionym wątkom, ponieważ one przeplatają się nawzajem, a ich rozdzielne opisywanie jest sztuczne i sprzeczne z konkluzjami, do których dochodzi Autor w wyniku podjętych badań. Można mówić jednak o różnicach w rozłożeniu akcentów w kolejnych artykułach. O ile w tekstach: *Wokół humanizacji nauki – znaki, tropy, konteksty*; *W stronę „upodmiotowiania” twórczości naukowej – przypadek auto/biografii*; *Zerwania i nieciągłości auto/biograficzne* czy *Człowiek w teorii – teoria w człowieku. Przykład biografii naukowej Czesława Robotyckiego (przyczynek do problemu upodmiotawiania dyskursów naukowych)* do głosu dochodzą w większym stopniu kwestie autobiograficzne, to refleksywność badacza jest bardziej uwypuklana na przykład w: *Zyskiwanie samowiedzy poznawczej jako proces edukacyjny* czy *O „przepływach intelektualnych”: Spotkania dialogowe* (wspólnie z prof. E. Marynowicz-Hetką). Z kolei dialogiczny profil refleksji badacza uwypuklony jest na przykład w pracach poświęconych dziedzictwu mistrzów i artykułach wyłaniających z dialogu z innymi badaczami: *Looking for Self at the Intersection of “Master”/“master” Discourses*; *W dialogu z mistrzami albo jak rodzi się szkoła myślenia. Uwagi na marginesie lektury artykułu Ewy Marynowicz-Hetki „Szkoła myślenia: relacyjne procesy trwania i transformacji”*; *Legacy of Masters. Remarks on Life and*

Mawli

Work with Professors Carolyn Ellis and Arthur P. Bochner (artykuł przygotowany wspólnie z C. Osvath, E. Scheffels, L.P. Spinazola, L.M. Tillmann); *W kręgu transgeneracyjnych biografii naukowych. Zaczynając od Heleny Radlińskiej i Kazimierzy Zawistowicz-Adamskiej* (wspólnie z I. Kamińską-Jatczak); *Od tekstu do kontekstu. O praktyce upodmiotowiania w przestrzeniach twórczości naukowej – prolegomena* (wspólnie z S. Pasikowskim). Podziały zaproponowane przeze mnie mogą być – oczywiście – sztuczne i niezgodne z intencjami autora, ponieważ istotą „dialogu” są nie tyle słowa potocznie kojarzone z dialogiem, ale wewnętrzne „dia-logi” wywoływane dzięki trudnościom w uzgodnieniu własnej wizji świata z tą reprezentowaną przez drugi podmiot dialogowej relacji. Konsekwentnie dia-logi te opierają się na refleksywności oraz odwołaniu do auto/biografii.

Zapoznanie z tymi tekstami w perspektywie kryteriów wyznaczonych dla ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, zaprowadziło mnie do kilku wniosków.

Po pierwsze, lektura wzbudziła moje wątpliwości przede wszystkim odnośnie do usytuowania podjętych badań w obrębie dyscypliny, w którą kandydat wpisał swój wniosek i w której chciałby uzyskać stopień doktora habilitowanego. Z jednej strony, w tytule pojawia się termin „pedagogika”, ale z drugiej strony, przedmiotem prowadzonych badań nie jest wychowanie – stanowiące przedmiot badań pedagogiki – ale dyscyplina naukowa i specyfika jej rozwoju. Jest to zatem *de facto* projekt z zakresu teorii nauki, dla którego przedmiotem jest konkretna dyscyplina naukowa. Te pierwsze wątpliwości można – oczywiście – rozwiązać, stwierdzając, że w ramach pedagogiki ogólnej prowadzona jest refleksja nad specyfiką pedagogiki jako dyscypliny naukowej, jest to rodzaj samoświadomości dyscypliny. W tej perspektywie badania dra Marcina Kafara mogą zostać ulokowane w dyscyplinie pedagogika. Jednak, czy są to badania pedagogiczne? Dodam tylko, że Habilitant ma świadomość poruszania się na poziome „meta”, czyli badania przez niego nie tyle procesów edukacyjnych, co dyscypliny naukowej (autoreferat, s. 2). Bierze na przykład pedagogiczny aspekt myślenia w nawias, sugerując, że jego konstatacje zachowują ważność także w innych dyscyplinach z obszaru nauk społecznych i humanistycznych.

Po drugie, zarówno autoreferat, jak i poszczególne teksty – z ich osobistym, autobiograficznym wątkiem – stanowią zapis odkrywania i wydobywania przez Autora pedagogicznych aspektów ludzkiego doświadczenia. Jest to – jak deklaruje Autor – zwerbalizowana przez niego jego własna droga od antropologii kulturowej do pedagogiki. Jak wspomniałem wcześniej, moje wątpliwości budzi przypisanie przedstawionego do oceny dorobku do pedagogiki. Wcześniej zazaczyłem, że jest to refleksja „nad” dyscypliną naukową, ale nie „wewnątrz” dyscypliny naukowej. Moje wątpliwości mają jednak jeszcze jedną

przyczynę. Lektura skłania do postawienia pytania, czy zrealizowany przez dra Marcina Kafara projekt jest rekonstrukcją „antropo-logicznej wizji pedagogiki”, czy akcenty są *de facto* rozłożone inaczej i w projekcie odkrywane są pedagogiczne aspekty doświadczeń auto/biograficznych, co wiązałoby projekt z badaniem przedmiotu antropologii kulturowej (w aspekcie być może dotychczas marginalizowanym w badaniach antropologicznych). Skąd ten dylemat u czytelnika–pedagoga, który sam przeszedł drogę z innej dyscypliny do pedagogiki. Sam Autor stwierdza: „Antropo-logiczna wizja pedagogiki żywi się «pośredniością» myślenia, która – jednocześnie – prowadzi nas do jąder dyscyplinarnych i przekracza je, tym samym czasowo znosząc ograniczenia mentalne ciążące na zwyczajowym rozumieniu tego, co nazywamy dyscypliną naukową” (s. 5 autoreferatu). Zgadzam się w pełni z Autorem, że niektóre ujęcia dyscypliny naukowej są na tyle ograniczające, że uniemożliwiają docieranie do prawdy o danej rzeczywistości, więc w poszukiwaniu prawdy należy spojrzeć na rzeczywistość z różnych perspektyw równocześnie. Jednak, jak wskazuje sam Habilitant w powyższym cytacie, „jądro dyscyplinarne” jest również istotne. Pytanie, do którego postawienia skłania lektura dorobku habilitacyjnego, dotyczy właśnie dotarcia przez dra Marcina Kafara do „jądra dyscypliny”... czyli jak autobiograficzne konteksty modyfikują ujęcia wychowania sformułowane przez autorów, do których odnosi się w swoim projekcie. Czy – w przypadku uzyskania stopnia doktora habilitowanego – Habilitant będzie potrafił podejmować (w innych badaniach) kwestie kluczowe dla dyscypliny, którą będzie reprezentował?

Po trzecie, dr Marcin Kafar wkracza na obszar, który jest nieobcy pedagogice. Pedagogika wyrosła przecież z filozofii, a w zasadzie z antropologii i etyki. Nie była to wprawdzie antropologia kulturowa, tylko antropologia filozoficzna, jednak antropologii filozoficznej nie należy rozumieć jako relacjonującej refleksję nad człowiekiem prowadzoną „z dystansu”, ale refleksję podejmowaną z głębi ludzkiego doświadczenia. Platon czy Arystoteles, pytając o człowieka, wpisywali to pytanie nie w suchą ciekawość o istotę bytu, ale – mierząc się z wyzwaniem odpowiedzi na pytanie, jak żyć dobrze – wyciągali wnioski z własnych doświadczeń (kwestia refleksywności), z własnej drogi dojrzewania, formowania siebie, z auto/biografii. Co więcej, etyka nie była przez nich rozumiana jako nauka o normach (negocjowanych w ramach relacji społecznych), ale była *de facto* pedagogiką, czyli refleksją nad rozwojem człowieka z jego licznymi, wzajemnie przenikającymi się uwarunkowaniami. Tę specyfikę filozofii/etyki jako nauki o rozwijającym się człowieku doskonale wydobył Pierre Hadot w swoich pracach, a zwłaszcza w książce: *Ćwiczenia duchowe i filozofia starożytna*. Wykazuje on, że istotą praktykowania filozofii nie było udzielanie odpowiedzi na teoretyczne

pytania, ale droga duchowa, na którą wkraczał adept filozofii. Zadaniem mistrza było z kolei „uwiedzenie” ucznia – oczywiście nie w dosłownym tego słowa znaczeniu, ale jego intelektualne uwiedzenie. Antropologia (filozoficzna) miała zatem istotny wymiar pedagogiczny. Niestety, ta specyfika antropologii i etyki została zapoznana, zwłaszcza na poziomie kultury, w której od etyki oczekuje się przejrzystych wytycznych odnośnie do podejmowanych decyzji. Być może źródeł tego stanu należy upatrywać w przenikaniu kultury Zachodu przez chrześcijaństwo z jego Dekalogiem, być może rozpoczyna się ono w Rzymie i jego zainteresowaniu prawem, a być może decyduje o tym wpływ na kulturę Zachodu wywierany przez myśl Kanta, w której dobro moralne jest utożsamiane z podporządkowaniem się imperatywowi. W konsekwencji pedagogiczny rys filozofii/etyki został zmarginalizowany, a pedagogika zapoznała swój filozoficzny/humanistyczny profil, próbując upodobnić się do nauk przyrodniczych. Dr Marcin Kafar podejmuje ten wątek, nieco marginalizowany, zwłaszcza w pedagogice rozwijanej na wzór nauk przyrodniczych, ale jednak obecny, przy czym nie podejmuje próby jego rekonstrukcji w obszarze myśli pedagogicznej. Korzysta z dzieł kluczowych dla antropologii kulturowej.

Po czwarte, jedną z kategorii kluczowych dla projektu dra Marcina Kafara jest kategoria podmiotowości: kategoria bardzo ważna, ale i niejednoznaczna, a więc – w konsekwencji – dająca duże możliwości interpretacyjne. Autor projektu wykazuje, w jaki sposób podmiotowość badacza (np. pedagoga–teoretyka) staje się uwarunkowaniem jego drogi naukowej (punktem orientacyjnym dla jego badań) i też przez niego wypowiedianych. Ta podmiotowość jest lokowana przez Autora na poziomie duchowym/umysłowym, ponieważ jej rozwój jest łączony z dwiema cechami myślenia: refleksywnością i dia-logicznością. Tymczasem w refleksji nad podmiotowością człowieka (obecną w pedagogice) podejmowana jest także kwestia „uprzedmiotowienia siebie” w aktach podmiotowych. Innymi słowy, podmiot nie tylko kształtuje zewnętrzną wobec siebie rzeczywistość, ale także sam „staje się” poprzez to działanie, on jest dla siebie pierwszym punktem odniesienia w tym działaniu – pierwszym „przedmiotem”.

Kwestia „uprzedmiotowienia siebie” jest szczególnie istotna dla dyscyplin naukowych ze znaczącym praktycznym wymiarem. O ile socjolog, etnolog, antropolog pytają jaka „jest” rzeczywistość, o tyle pedagog mierzy się ze świadomości odpowiedzialności wynikającej z oddziaływania pedagogicznego (jak zmieni się rzeczywistość). Nie jest to świadomość właściwa wyłącznie dla praktyków, którzy współtworzą – wraz z dojrzewającymi osobami – relację wychowawczą, ale także dla teoretyków, którzy dostrzegają „specyfikę” budowanych teorii (i ich słabość), a równocześnie ich wagę dla praktyki wychowawczej. Pedagog poszukuje

nie tylko nowych możliwości ludzkiego rozwoju (dzięki myśleniu refleksywnemu, transwersalnemu), ale także stawia pytanie o ich etyczny wymiar, o ich pozytywny lub negatywny wpływ na poszczególne jednostki. „Uprzedmiotowanie siebie” polega na tym, że „poszukiwanie siebie” przez pedagoga uwarunkowane jest pytaniem, kim staje się on sam dzięki wypowiedziom/słowom/formułowanym tezom, czy jest on kimś ułatwiającym wychowankom poszukiwanie siebie, czy kimś prowadzącym do dekonstrukcji osobowości, z którą dojrzewający człowiek na danym etapie życia nie poradzi sobie. Wprawdzie dr Marcin Kafar w jednym z tekstów stwierdza: „człowiek jest istotą biorącą czynny udział w tworzeniu świata w wymiarze ponadjednostkowym” (*W kręgu transgeneracyjnych biografii naukowych...*), jednak aspekty etyczny i samo-formacyjny („uprzedmiotowanie siebie”) nie są w jego badaniach wydobyte. Być może sięgnięcie do literatury filozoficzno-pedagogicznej poświęconej podmiotowości pozwoliłoby w ramach badań zidentyfikować również inne aspekty antro-po-logicznego charakteru pedagogiki.

Po piąte, kolejną kategorią kluczową dla zrealizowanego projektu badawczego jest kategoria dialogu, rozumianego nie w sensie potocznym, ale z całą jego głębią wydobytą przez filozofię dialogu. Nie zajmowałem się tą problematyką. Głębię tę rozpoznaję przede wszystkim dzięki kilku artykułom zamieszczonym na łamach *Paedagogia Christiana*, a poświęconym myśli dialogicznej Ferdinanda Ebnera, jednak uznanie dia-logiczności za jedną z kluczowych kategorii projektu badawczego wymaga – w mojej opinii – dużo szerszego studium w tym obszarze. Ponadto dia-logiczność, o której pisze Autor, bliska jest hermeneutyce jako próbie mierzenia się z duchowością innego człowieka po to, aby zrozumieć własną duchowość. Rozwój tej drugiej uwarunkowany jest z kolei własnymi doświadczeniami, wymagającymi zrozumienia i inspirującymi do poszukiwania tego rozumienia. W ten sposób wkraczamy na grunt hermeneutyki pedagogicznej, która posiada już też znaczną literaturę w naukach o wychowaniu w Polsce. Realizując projekt, podobny do tego, który jest przedmiotem oceny, warto byłoby sięgnąć do dorobku przynajmniej rodzimej pedagogiki w tym obszarze.

Pytanie, które rodzi się w kontekście zapisanych powyżej słów, dotyczy oryginalności i znaczenia odkryć dokonanych przez dra Marcina Kafara. Dostrzegam je w dwóch obszarach. Po pierwsze, Autor pokazuje przenikanie się myśli antropologicznej i pedagogicznej, nie tylko w sensie odkrywania wspólnych obszarów, ale także antropologicznego wymiaru pedagogiki i pedagogicznego wymiaru przedmiotu badań antropologii. Przechodzi on drogę od antropologii do pedagogiki, której nikt w sposób tak świadomy nie przeszedł (albo ja nie mam wiedzy na ten temat) i buduje fundament pod wspólne badania przedstawicieli tych dwóch dyscyplin. Wejście w obszar nowej dyscypliny daje mu szansę dostrzeżenia zarówno punktów

wspólnych, jak i specyfiki ścieżek dyscyplinowych, które wyznaczają drogę rozwoju duchowego. Pozwala też dostrzec możliwości wzajemnego inspirowania się i pobudzania do rozwoju przez przedstawicieli tych dyscyplin. Ponadto, zapoznanie się z dorobkiem dra Marcina Kafara może pomóc dostrzec humanistyczny, antro-po-logiczny wymiar badań pedagogicznych tym przedstawicielom pedagogiki, którzy opierają swoje badania na fundamencie paradygmatu pozytywistycznego. Po drugie, dr Marcin Kafar wypracowuje swoją teorię „antro-po-logicznej pedagogiki” opierając się na auto/biografiach, które dotychczas nie były przedmiotem tego typu analizy. Wskazanie na sięganie do auto/biografii jest czynione oczywiście z zastrzeżeniem, że – tak naprawdę – przedmiotem badania „typowo pedagogicznym” była „biografia” prof. Ewy Marynowicz-Hetki (w mniejszym stopniu Heleny Radlińskiej i Aleksandra Kamińskiego). Pozostałe biografie, z którymi zmierzył się Habilitant, były budowane na ścieżce socjologicznej czy antropologicznej, którą wybrali zarówno Laurel Richardson, Wojciech Burszta, Czesław Robotycki, Kazimiera Zawistowicz-Adamska, Carolyn Ellis, Arthur P. Bochner, jak i badacz autobiografii, czyli Marcin Kafar.

Kończąc refleksję nad głównym osiągnięciem, będącym podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, chciałbym wyrazić nadzieję, że Autor podejmie próbę przygotowania książki, w której zbierze owoce swoich badań, albo przynajmniej przepracuje autoreferat w artykuł naukowy. Co prawda, ustawa dopuszcza możliwość ubiegania się o stopień na podstawie cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, jednak w tym momencie główne osiągnięcie dra Marcina Kafara, czyli teoria „antro-po-logicznej pedagogiki” ze wskazaniem trzech kręgów „korespondencji istotnie korygującej”, znajduje się w autoreferacie, a nie w pracy opublikowanej w czasopiśmie lub książce! Artykuły składające się na cykl zawierają poszczególne wątki tej teorii, ale w żadnym z nich nie jest ona w pełni wyłożona. W konsekwencji, czytelnik staje przed koniecznością samodzielnego jej zrekonstruowania, czego z pewnością nie uczyni, o ile nie podejmie pogłębionej pracy hermeneutycznej nad dorobkiem Habilitanta.

Podsumowując, stwierdzam jednak, że dr Marcin Kafar spełnia wymaganie określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) wobec osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, czyli posiada w dorobku osiągnięcie naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny pedagogika, opublikowane w postaci cyklu tematycznie powiązanych artykułów naukowych. Uznaję bowiem, że opracowanie specyfiki myśli pedagogicznej, wynikającej jej „auto/biograficznych kontekstów”, oparte na relacji między antropologią

kulturową a pedagogiką, stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny, w którą został wpisany wniosek o stopień doktora habilitowanego.

Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Dr Marcin Kafar prowadzi różnorodną działalność naukową, świadczącą o dojrzałości naukowej. Działalność ta obejmuje:

- publikowanie tekstów naukowych

Dr Marcin Kafar opublikował: 2 monografie (w tym jedną współautorską), 25 rozdziałów w monografiach (w tym kilka współautorskich), 24 artykuły w czasopismach naukowych (w tym kilka współautorskich). Biorąc pod uwagę, że jest to dorobek z około 20 lat pracy, można wnioskować, że Habilitant przygotowuje co roku średnio 2 teksty naukowe.

Pewnym rysem na tym dorobku jest jego powiązanie z rodzimym środowiskiem naukowym. Autor publikuje w następujących czasopismach: *Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne* (8 artykułów z 24 opublikowanych w czasopismach, w tym większość artykułów składających się na cykl stanowiący podstawę wniosku o stopień) – czasopismo wydawane na UŁ, w którego redakcji dr Marcin Kafar pracuje; *Przegląd Socjologii Jakościowej* (2 artykuły) – czasopismo wydawane przez Instytut Socjologii UŁ; czy *Łódzkie Studia Etnograficzne* (1 artykuł). Również 12 z 25 rozdziałów zostało zamieszczonych w monografiach redagowanych przez dra Marcina Kafara i opublikowanych przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego.

Ponadto, należy zwrócić uwagę, że – poza *Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne* – czasopisma, w których publikuje dr Marcin Kafar, nie są czasopismami pedagogicznymi. Na usprawiedliwienie można by stwierdzić, że cztery z tych polskich niepedagogicznych czasopism są indeksowane w SCOPUS.

Wzmacniają ten dorobek dwa rozdziały zamieszczone w książkach opublikowanych przez Routledge oraz jeden artykuł współautorski, opublikowany w czasopiśmie *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, wydawanym przez Sage.

- redakcja prac naukowych

Autor zapoczątkował i redaguje serię *Perspektywy biograficzne*, w ramach której ukazało się już kilka książek, ponadto pracuje w redakcji czasopisma naukowego *Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne*. Warto zauważyć, że dopuszczenie do uczestnictwa w zespołach redakcyjnych i powierzanie komuś odpowiedzialności za przygotowanie prac do druku (w tym powierzenie komuś własnego tekstu) jest wyrazem uznania dla dojrzałości

naukowej danej osoby. Tak obszerny dorobek redakcyjny rzadko się zdarza u wnioskujących o stopień doktora habilitowanego.

- osiągnięcie projektowe

Dr Marcin Kafar uzyskał finansowanie z Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu Miniatura dla projektu pt. *Idiomy formatywne w biografacjach naukowych. Kontekst amerykański* (nr dec. DEC-2017/01/X/HS6/00941).

- staże

W ramach wskazanego powyżej grantu dr Marcin Kafar pracował w semestrze letnim roku akademickiego 2017/2018 jako visiting professor w Department of Communication, University of South Florida (DC, USF) w Tampie, w Stanach Zjednoczonych. Na tym samym uniwersytecie zrealizował także dwa miesięczne staże w latach 2010 i 2016.

Nawiązanie kontaktu z profesorami ze Stanów Zjednoczonych skutkujące zaproszeniem do współpracy naukowej, która przyniosła wymierne rezultaty także w późniejszej działalności naukowej dra Marcina Kafara, oraz zdobycie środków na realizację stażu świadczą o samodzielności i zaawansowaniu w pracy naukowej.

- czynny udział w konferencjach naukowych oraz organizacja konferencji

Dr Marcin Kafar w wykazie osiągnięć informuje o uczestnictwie w 34 konferencjach naukowych, w tym 5 międzynarodowych. Ponadto, pracował przy organizacji 9 konferencji naukowych. Były to konferencje dobrze wyselekcjonowane, spójne z obszarami zainteresowań Habilitanta.

- działalność w towarzystwach naukowych

Dr Marcin Kafar jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego; International Association of Autoethnography and Narrative Inquiry (IAANI), Łódzkiego Towarzystwa Naukowego oraz Transdyscyplinarnej Sieci Badaczy/Badaczek Jakościowych.

- promotorstwo pomocnicze w przewodach doktorskich

Dr Marcin Kafar pełnił funkcję promotora pomocniczego w trzech przewodach doktorskich: mgr. Piotra Wojdy (temat pracy: *Kultura – narracja – tożsamość. Semiotyczny mechanizm kultury głuchych/Głuchych*); mgr. Mateusza Marczewskiego (*Métis. O współczesnej narracji antropologicznej*); oraz mgr Ewy Kos (*Warunki uczestnictwa społecznego w doświadczeniach biograficznych kobiet odnoszących sukcesy zawodowe*). Dwa z nich zostały sfinalizowane promocją doktorską.

Zarówno autoreferat, jak i wykaz osiągnięć naukowych zawierają informacje o jeszcze innych aktywnościach Habilitanta. Nie przytaczam ich już w całości, wychodząc z założenia, że wymienione powyżej osiągnięcia stanowią wystarczające potwierdzenie, że dr Marcin Kafar

spełnia wymaganie określone w art. 219 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) wobec osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, czyli prowadzi aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Jest to aktywność wieloletnia, dobrze osadzona w relacja naukowych, przynosząca efekty w postaci wspólnych projektów naukowych i publikacji.

Wniosek końcowy

Zaprezentowany do oceny dorobek naukowy i organizacyjny dra Marcina Kafara świadczy w moim przekonaniu o samodzielności i dojrzałości naukowej Habilitanta i spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego. Mimo że dr Marcin Kafar porusza się na peryferiach dyscypliny naukowej pedagogika, jego badania mogą mieć znaczenie dla tworzenia tożsamości dyscypliny i wyznaczania kierunku jej rozwoju. Wnioskuje o nadanie dr. Marcinowi Kafarowi stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

Janostek Horowski